

Zitting 1980–1981

16 739

Goedkeuring van een deel van de herziene Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst en van de herziene Universele Auteursrechtconventie, met twee Protocollen; Parijs, 24 juli 1971 (Trb. 1972, 157 en 114 en Trb. 1976, 37)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING**I. Algemeen**

De Berner Conventie, die in 1886 tot stand gekomen is, is reeds verschillende malen aan een herziening onderworpen. De laatste herziening die in de Nederlandse Auteurswet verwerkt is, is die van Brussel van 1948 (Trb. 1955, 45).

Na de Akte van Brussel is de Conventie in 1967 te Stockholm herzien (Trb. 1969, 144 en 1970, 187). Deze herziening behelsde drie onderwerpen: een herziening van de bepalingen van materieel auteursrecht (artikelen 1 tot en met 20 van de Akte van Brussel), de instelling van een nieuwe administratieve structuur (artikelen 21 tot en met 31 van de Akte van Brussel) en de toevoeging aan de conventie van een protocol waarin bijzondere bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden waren opgenomen. De ontwikkelingslanden zijn voor hun ontwikkeling afhankelijk van de beschikbaarheid van werk dat in de ontwikkelde landen tot stand gekomen is. Zij komen echter voor grote, onder andere financiële, problemen te staan als de verplichtingen die uit de conventie voortvloeien in volle omvang nagekomen moeten worden. Het protocol voorzag in uitzonderingsbepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden.

De tekst van Stockholm is niet in werking getreden, omdat het protocol bij de ontwikkelde landen op teveel tegenstand stuitte. In 1971 vond een nieuwe herzieningsconferentie plaats in Parijs. Deze betrof slechts de bijzondere bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden; de bepalingen van materieel auteursrecht en de regeling betreffende de nieuwe administratieve structuur van de Unie van Bern werden ongewijzigd overgenomen uit de Stockholmse tekst. Aan de Conventie is thans een Aanhangsel toegevoegd waarin bijzondere bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden opgenomen zijn; deze gaan minder ver dan die van het aanvankelijk voorgestelde Protocol. Hieronder zal onder IV nader op deze bepalingen ingegaan worden.

De Universele Auteursrechtconventie (UAC) (Trb. 1955, 72) is in 1952 onder auspiciën van Unesco tot stand gekomen naast de Berner Conventie, onder andere ten einde de Verenigde Staten, die geen partij zijn bij de Berner Conventie, in een internationaal auteursrechtelijke systeem te betrekken. De UAC is inhoudelijk aanzienlijk minder omvattend dan de Berner Conventie en geeft de auteur een veel mindere mate van bescherming, doordat het bepalen van de inhoud van de bescherming bijna steeds aan de nationale wetgever van het land waar de bescherming wordt ingeroepen wordt overgelaten.

Bij de totstandkoming van de UAC bestond het gevaar dat landen die lid waren van de Berner Unie deze zouden verlaten ten gunste van de UAC die immers een lagere beschermingsverplichting kent. Om dit te voorkomen werden de twee Conventies aan elkaar gekoppeld. In de UAC werd de zogenaamde «Berne Safeguard Clause» opgenomen, die is neergelegd in artikel XVII van de UAC en de Bijgevoegde Verklaring met betrekking tot artikel XVII. In de Bijgevoegde Verklaring werd onder a bepaald dat werken die als land van oorsprong een land hebben dat zich na 1 januari 1951 uit de Berner Unie heeft teruggetrokken in landen van de Berner Unie ook niet door de UAC beschermd zullen zijn, terwijl onder b werd bepaald dat de UAC niet van toepassing is op de verhouding tussen twee landen die beide Partij zijn bij beide Conventies.

De gedachte om op het gebied van het auteursrecht een speciale regeling voor de ontwikkelingslanden in het leven te roepen kwam voor het eerst naar voren tijdens een bijeenkomst die in 1963 in Brazzaville werd gehouden onder auspiciën van Unesco en het secretariaat van de Berner Conventie. In 1966 nam de algemene vergadering van Unesco een resolutie aan die een herziening van de regeling van artikel XVII van de UAC en de Bijgevoegde Verklaring beoogde in die zin dat hetgeen bepaald werd in de Bijgevoegde Verklaring onder a niet zou gelden voor ontwikkelingslanden. In 1969 werd door de uitvoerende comités van de twee Conventies een studiegroep ingesteld die tot taak kreeg het internationale auteursrecht in zijn geheel te bestuderen. Deze studiegroep kwam in hetzelfde jaar met voorstellen, die naar de plaats van bijeenkomst de «Aanbeveling van Washington» genoemd werden. Op basis van deze aanbeveling is verder gewerkt. Zoals de studiegroep had voorgesteld, werden beide conventies herzien. Enerzijds werden zowel in de Berner Conventie als in de UAC bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden opgenomen, in de Berner Conventie in het Aanhangsel, in de UAC in de artikelen Vbis, Vter en Vquater. Anderzijds werden als tegenwicht tegen de bepalingen ten gunste van de ontwikkelingslanden in de UAC enkele fundamentele rechten van de auteur opgenomen, namelijk het recht om toestemming te geven tot de reproductie, tot de openbare op- of uitvoering en tot de radio- en televisieuitzending van een werk (artikel IV-bis). Bovendien werd hetgeen de Bijgevoegde Verklaring met betrekking tot artikel XVII van de UAC onder a bepaalde buiten werking gesteld voor ontwikkelingslanden.

De aanvaarde wijzigingen in de Conventies leveren naar de mening van de ondergetekenden verbeteringen op die het wenselijk maken de nieuwe teksten (Trb. 1972, 157; Trb. 1972, 114 en 1976, 37) goed te keuren en te bekrachtigen.

Voor de bekrachtiging van de herziene Berner Conventie is aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de herziene Conventietekst noodzakelijk; de nieuwe tekst van de UAC geeft geen aanleiding tot wijzigingen. Behalve dit wetsontwerp wordt thans ook een wetsontwerp tot aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie ingediend. Voor een toelichting van dat wetsontwerp wordt verwezen naar de bij dat wetsontwerp behorende memorie van toelichting.

Voor wat de Berner Conventie aangaat, betreft de goedkeuring alleen de artikelen 1 tot en met 21 en het Aanhangsel. De artikelen 22 tot en met 38 van de Akte van Parijs, die op de instelling van een nieuwe administratieve structuur van de Berner Unie betrekking hebben, zijn al voor het gehele Koninkrijk goedgekeurd bij de Rijkswet van 26 juni 1974, Stb. 398 en vervolgens ook voor het gehele Koninkrijk bekrachtigd, waarbij gebruik is gemaakt van de mogelijkheid die de Conventie in artikel 28, eerste lid onder b, geeft om de bekrachtiging tot deze artikelen te beperken.

De regering van de Nederlandse Antillen heeft medegedeeld medegedeling voor haar land van de herziene Conventies voorshands niet wenselijk te achten, daar de vereiste wetswijzigingen in de Nederlandse Antillen nog niet hebben plaatsgevonden. Daarom wordt thans een ontwerp van wet tot goedkeuring van de herziene Conventies ingediend.

Hieronder zullen achtereenvolgens behandeld worden de artikelen 1 tot en met 21 van de Berner Conventie, voor zover deze bij de Akte van Parijs gewijzigd zijn (II), de artikelen 1 tot en met V en VI tot en met XXI van de Universele Auteursrechtconventie, voor zover deze te Parijs herzien zijn (III) en de bijzondere bepalingen betreffende de ontwikkelingslanden in beide Conventies (IV).

II. Berner Conventie¹, artikelen 1-21, voor zover gewijzigd

Artikel 2

Eerste lid

Om bewijstechnische redenen was in de Akte van Brussel voor choreografische werken en pantomimes het vereiste opgenomen dat de wijze van opvoering vastgelegd moet zijn, wil er sprake zijn van een werk dat bescherming geniet. De opkomst van de televisie heeft de probleemstelling gewijzigd. Als de uitvoering van een choreografisch werk of een pantomime over de televisie uitgezonden wordt, is het bij voorbeeld mogelijk de uitvoering op een film op te nemen. Het vereiste dat de wijze van opvoering vastgelegd moet zijn is in de nieuwe tekst niet opgenomen om deze werken in dit soort situaties te beschermen.

De woorden «waarmee volgens een soortgelijke werkwijze uitgedrukte werken worden gelijkgesteld» in de nieuwe tekst geven aan dat deze werken dezelfde bescherming genieten als cinematografische, respectievelijk fotografische werken. Bij werken die uitgedrukt zijn volgens een werkwijze die soortgelijk is aan de cinematografie is speciaal aan televisieuitzendingen gedacht.

Tweede lid

Dit lid is nieuw. Het geeft de nationale wetgever de mogelijkheid om voor de bescherming van de in het eerste lid genoemde werken van letterkunde en kunst of voor één of meer categorieën daarvan de eis te stellen dat zij zijn vastgelegd. De bepaling is met name opgenomen in verband met choreografische werken en pantomimes en in verband met cinematografische en fotografische en daaraan gelijkgestelde werken, waarin er bij gebruikmaking van elektronische procédés geen sprake van vastlegging hoeft te zijn. De bepaling houdt rekening met de omstandigheid dat in sommige landen vastlegging als een vereiste voor bescherming geldt.

Vierde lid

De bepaling van het vierde lid van de Akte van Parijs is enerzijds verruimd ten opzichte van artikel 2, tweede lid, tweede volzin van de Akte van Brussel. Krachtens de Akte van Brussel kon de nationale wetgever bepalen hoe de bescherming zou zijn van vertalingen van officiële teksten op het gebied van wetgeving, bestuur en rechtspraak. Thans kan hij bepalen hoe de bescherming zal zijn van die teksten zelf. Anderzijds beperkt de Akte van Parijs de bescherming tot officiële vertalingen.

Zevende lid

In artikel 7, vierde lid, van de Akte van Parijs is de duur van de bescherming van werken van toegepaste kunst op een verplicht minimum van vijftientwintig jaar na de vervaardiging gebracht. Op deze bepaling heeft de verwijzing in het begin van het zevende lid betrekking.

De tweede wijziging van dit artikellid betreft de bescherming van werken die in het land van oorsprong alleen als tekeningen en modellen zijn beschermd en niet auteursrechtelijk. Krachtens artikel 2, vijfde lid, van de Akte van Brussel werden deze werken in andere landen alleen beschermd als die landen ook een speciale wettelijke regeling voor de bescherming van tekeningen en modellen hadden. Als zo'n regeling ontbrak, genoten ze geen be-

¹ De Franse en de Engelse tekst van de herziene Berner Conventie, met Aanhangsel, zijn, met de Nederlandse vertaling opgenomen in Trb. 1972, 157. In Bijlage I is de tekst van de artikelen 1 tot en met 21 van de Akte van Parijs naast de tekst van de Akte van Brussel gezet en door middel van cursivering in een van beide teksten de wijziging van de Akte van Parijs ten opzichte van de Akte van Brussel aangegeven.

scherming, ook niet als het andere land deze werken wel auteursrechtelijk beschermd. Thans wordt bepaald dat deze werken auteursrechtelijk beschermd zijn als een bijzondere wettelijke regeling voor de bescherming van tekeningen en modellen ontbreekt.

Artikel 2bis

Tweede lid

De belangrijkste wijziging in deze bepaling is de uitbreiding tot de niet-schrijvende pers. In de Conventie wordt onder het woord «broadcast» of «radiodiffusion» radio en televisie begrepen. Het eerste lid van artikel 11bis onder 3° heeft betrekking op het geval dat een werk dat door radio of televisie wordt uitgezonden via een luidspreker of een soortgelijk instrument verder verspreid wordt in ruimtes als restaurants, wachtkamers, winkels, en dergelijke. De beperkingen die in de bepaling zijn aangebracht – lezingen, toespraken en andere werken van dezelfde aard moeten in het openbaar zijn uitgesproken en het gebruik moet zijn gerechtvaardigd uit een oogpunt van voorlichting – zijn aangebracht omdat de bepaling anderzijds werd verruimd.

Artikelen 3, 4, 5 en 6

De artikelen 4, 5 en 6 van de Akte van Brussel betreffende de bescherming van auteurs voor hun werken in landen van de Unie zijn aangevuld en systematischer opgezet in de artikelen 3, 4, 5 en 6 van de Akte van Parijs. De artikelen 3 en 4 van de Akte van Parijs geven aan in welke gevallen auteurs bescherming genieten, de artikelen 5 en 6 geven regels met betrekking tot de inhoud van de bescherming.

Wat betreft het eerste onderwerp kende de Akte van Brussel in feite slechts één criterium, een zakelijk, namelijk de plaats van eerste uitgave van het werk. Indien dit een Unieland was, genoot de auteur van het werk hiervoor bescherming (artikelen 5 en 6 van de Akte van Brussel). Alleen als het om niet-uitgegeven werken ging, gold een persoonlijk criterium, namelijk dat van de nationaliteit van de auteur. Een auteur genoot in dat geval bescherming als hij onderdaan was van een der landen van de Unie (artikel 4, eerste lid, van de Akte van Brussel). Een belangrijke vernieuwing van de Akte van Parijs is de invoering van een persoonlijk criterium, ook als het om uitgegeven werken gaat, naast het criterium van de plaats van eerste uitgave. De Conventie noemt thans ook het nationaliteitscriterium (artikel 3, eerste lid onder a); met het hebben van de nationaliteit van een land van de Unie wordt gelijkgesteld het hebben van de gewone verblijfplaats in een land van de Unie (artikel 3, tweede lid).

In de artikelen betreffende de inhoud van de bescherming zijn geen essentiële wijzigingen aangebracht. In het land van oorsprong van het werk wordt de bescherming geregeld door de wetgeving van dat land (artikel 5, derde lid, van de Akte van Parijs). In het vierde lid van artikel 5 van de Akte van Parijs wordt het begrip «land van oorsprong» omschreven. In landen van de Unie die niet het land van oorsprong zijn, wordt de omvang van de bescherming bepaald door de wetgeving van het land waar de bescherming wordt ingeroepen en door de bepalingen van de Conventie zelf, als deze rechtstreeks bepaalde minimumrechten toekent (artikel 5, eerste en tweede lid van de Akte van Parijs); dat laatste is bij voorbeeld het geval met het droit moral, het vertaalrecht, het op- en uitvoeringsrecht, het recht tot uitzending door radio of televisie.

Dit voor wat de algemene lijnen aangaat. In het onderstaande zullen thans nog enige meer detaillistische wijzigingen besproken worden.

Artikel 3, eerste lid onder b

Nieuw is de uitbreiding tot de uitgave die gelijktijdig plaatsvindt in een land dat geen lid van de Unie is en in een land van de Unie. In de nieuwe

tekst is voorts duidelijk tot uitdrukking gebracht dat een auteur die geen onderdaan is van een van de landen van de Unie slechts bescherming geniet voor die werken die voor de eerste keer of gelijktijdig in een Unieland gepubliceerd zijn.

Artikel 3, derde lid

In de Akte van Brussel gold de definitie van «uitgegeven werken» alleen voor de artikelen 4, 5 en 6 van de Conventie. Dit was gedaan om elders in de Conventie een ruimer begrip «uitgave» te kunnen gebruiken. Dat gebeurde echter slechts op één plaats, namelijk in artikel 7, vierde lid, van de Akte van Brussel, dat over de beschermingsduur van anonieme en pseudonieme werken gaat. Omdat het minder gelukkig was dat eenzelfde begrip in één tekst verschillende betekenissen heeft en bovendien artikel 7 toch gewijzigd zou worden, is de verwijzing naar de betreffende artikelen geschrapt. De definitie is thans algemeen gesteld en geldt ook voor andere artikelen in de Conventie waar het begrip «uitgave» voorkomt.

De Conventie spreekt thans van «zodanig ter beschikking stellen dat voorzien wordt in de redelijke behoeften van het publiek». De formulering van de Akte van Brussel had te zeer betrekking op het geval dat exemplaren van een werk ter beschikking van het publiek worden gesteld door verkoop aan het publiek. Met name voor films en orkestwerken, waarvan enkele exemplaren verhuurd worden aan bioscoopexploitanten of concertdirecties en waarvan het publiek kennisneemt door de vertoning of de uitvoering, was de Brusselse tekst te eng. De nieuwe formulering dekt ook deze gevallen. Wanneer voldaan is aan het criterium dat in de redelijke behoeften van het publiek voorzien is, zal van de omstandigheden afhangen.

Het vereiste dat het werk met toestemming van de auteur is uitgegeven, is opgenomen omdat het niet billijk werd geacht de gevolgen die de Conventie verbindt aan uitgave van het werk in te laten treden bij uitgave zonder toestemming van de auteur. Zo wordt bij voorbeeld het land van uitgave beschouwd als het land van oorsprong van het werk, hetgeen van belang is voor de bepaling van het toepasselijk recht (vgl. artikel 5, derde lid, van de Akte van Parijs).

Artikel 4

Een zeer belangrijk onderdeel van de Parijse herziening van de Berner Conventie vormt de regeling van het auteursrecht op cinematografische werken. De kernbepalingen vormen de artikelen 14 en 14bis. Artikel 4 geeft in verband met de bescherming van cinematografische werken een aanvullend aanknopingspunt, dat geldt naast dat van de nationaliteit van de auteur en de plaats van uitgave van het werk. De auteurs van cinematografische werken genieten ook bescherming als de producent zijn zetel of gewone verblijfplaats in een van de landen van de Unie heeft.

Voor de scheppers van bouwwerken en werken van beeldende kunst die één geheel vormen met een gebouw is eveneens een aanvullend aanknopingspunt opgenomen, namelijk het gebouw zijn in, respectievelijk het deel uitmaken van een onroerend goed, dat in een land van de Unie gelegen is. De bepaling is opgenomen bij wijze van parallel met de bepaling omtrent de bescherming van cinematografische werken in het vorige lid.

Artikel 5, derde lid

De eerste volzin is nieuw. De bepaling gold echter impliciet ook volgens de Akte van Brussel.

Artikel 6, derde lid

In plaats van de regering van de Zwitserse Bondsstaat wordt thans de Directeur-Generaal van de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (Organisation mondiale de la propriété intellectuelle, OMPI; World Intellec-

tual Property Organisation, WIPO) genoemd. Deze wijziging houdt verband met de wijziging van de administratieve structuur van de Berner Unie. Het secretariaat van de bij de Berner Conventie opgerichte Unie (artikel 1) was aan een Internationaal Bureau opgedragen waarop de regering van de Zwitserse Bondsstaat toezicht hield. De Conventie kent thans een orgaan dat het beleid van de Unie bepaalt, de Algemene Vergadering van lid-staten. Bij een afzonderlijk verdrag is een organisatie opgericht die de verschillende unies voor de intellectuele eigendom overkoepelt, de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom (OMPI; WIPO); van deze organisatie maken ook unies op het gebied van de industriële eigendom deel uit. Het al bestaande Internationaal Bureau treedt thans op als het secretariaat van de OMPI. Het bureau wordt geleid door een Directeur-Generaal. Deze is tevens de hoogste functionaris van de Unie en haar vertegenwoordiger.

Artikel 6bis

Eerste lid

Doordat de woorden «gedurende zijn gehele leven» vervallen zijn, blijft de bescherming van het *droit moral* in de Conventie niet langer beperkt tot de periode waarin de auteur in leven is.

Tweede lid

Deze bepaling over de bescherming van het «*droit moral*» na de dood van de auteur vond onder de Akte van Brussel, die het «*droit moral*» tot het leven van de auteur beperkte, toepassing indien de wetgeving van een land een ruimere bescherming van het «*droit moral*» toekende dan in de Conventie was neergelegd. De bepaling begon daarom met de woorden: «voor zover de nationale wetgeving van de landen van het Verbond het toelaat» en gaf in de tweede volzin de nationale wetgever de bevoegdheid nadere regels te stellen.

De bescherming van het «*droit moral*» gaat in de Akte van Parijs verder dan in de Akte van Brussel. In het eerste lid van artikel 6bis is de beperking tot het leven van de auteur geschrapt. In het tweede lid wordt thans de bescherming van het «*droit moral*» na de dood van de auteur verplicht gesteld en wel tot het vervallen van de vermogensrechten. De tweede volzin, waarin de mogelijkheid wordt geopend in de nationale wetgeving te bepalen dat sommige rechten die tot het «*droit moral*» behoren wel met de dood van de auteur eindigen is in verband met de Angelsaksische rechtsstelsels opgenomen. Hierin maakt het recht van de auteur zich te verzetten tegen misvorming, verminking of wijziging van zijn werk geen deel uit van het auteursrecht, maar van het «*common law*», meer speciaal het «*law of diffamation*», dat niet de mogelijkheid van uitoefening van het recht na de dood van de betrokkene kent.

Artikel 7

Tweede lid

Omdat de regeling van de beschermingsduur van cinematografische werken enerzijds en van fotografische werken en werken van toegepaste kunst anderzijds in de Akte van Parijs uiteenloopt, is het tweede lid van artikel 7 van de Akte van Brussel in de Akte van Parijs over twee artikelleden verspreid; de beschermingsduur van fotografische werken en werken van toegepaste kunst is in het vierde lid van artikel 7 van de Akte van Parijs geregeld. De nationale wetgever heeft niet meer de bevoegdheid de beschermingsduur van cinematografische werken zelfstandig vast te stellen. Men vond deze categorie werken te belangrijk om een dergelijke afwijking van de algemene regeling in de Conventie toe te kunnen staan. De wetgever kan voor cinematografische werken de hoofdregel aanhouden die in het eerste lid van artikel 7 is neergelegd en die de bescherming op vijftig jaar na de dood van de auteur stelt of een termijn aanhouden van vijftig jaar nadat het werk voor het publiek toegankelijk is gemaakt of gemaakt is.

Het begrip «toegankelijk maken voor het publiek» is ruimer dan het begrip «uitgave» zoals dat in artikel 3, derde lid, gedefinieerd wordt. De woorden «met toestemming van de auteur» sluiten aan op de nieuwe tekst van artikel 3, derde lid.

Derde lid

Deze bepaling sluit aan op het vorige lid. In plaats van de woorden «met toestemming van de auteur» worden de woorden «op geoorloofde wijze» gebruikt. Dit houdt verband met de bepaling van artikel 15, vierde lid, onder a van de Akte van Parijs betreffende folkloristische werken die de wetgever de mogelijkheid geeft om voor niet-uitgegeven werken waarvan de identiteit van de auteur onbekend is een bevoegde autoriteit aan te wijzen die de auteur vertegenwoordigt. Van *toestemming* van de auteur is dan geen sprake.

De laatste zin van het derde lid is toegevoegd om te voorkomen dat wat de beschermingsduur betreft een al te grote discrepantie ontstaat tussen anonieme en pseudonieme werken.

Vierde lid

Ook voor fotografische werken en werken van toegepaste kunst is thans een minimum-beschermingsduur neergelegd en wel van vijftientig jaar nadat het werk gemaakt is.

Zevende lid

In de Akte van Rome van de Berner Conventie, die aan de Akte van Brussel voorafging, was in artikel 7, eerste lid, bepaald dat de duur van de bescherming het leven van de auteur en vijftig jaar na zijn dood omvatte; artikel 7, tweede lid, van de Akte van Rome bepaalde echter dat de landen van het Verbond de bepaling slechts behoefden toe te passen voor zover deze met hun binnenlandse recht in overeenstemming was. De Akte van Brussel bracht als belangrijke vernieuwing de schrapping van de bepaling van het tweede lid van artikel 7 van de Akte van Rome. Op het ogeblik dat de Akte van Stockholm getekend werd waren er vier landen die nog door de Akte van Rome gebonden waren en kortere termijnen kenden dan de Conventie sinds de Akte van Brussel voorschreef: Bulgarije, Polen, Roemenië en Thailand.

Artikel 9

Eerste lid

Het reproductierecht van de auteur is thans algemeen geformuleerd. Omdat het eerste lid van artikel 9 van de Akte van Brussel overbodig was naast deze nieuwe bepaling, is het geschrapt.

Tweede lid

Deze bepaling werd noodzakelijk geacht als complement van de ruimere bepaling van het eerste lid.

Derde lid

Deze bepaling is overbodig naast artikel 9, eerste lid, van de Akte van Parijs, dat betrekking heeft op elke reproductie, ongeacht de wijze waarop en de vorm waarin deze plaatsvindt. Hij is niettemin opgenomen omdat men de bepaling van het eerste lid van artikel 13 van de Akte van Brussel niet zonder meer wilde schrappen. Zekerheidshalve is deze hier in verruimde vorm behouden.

Artikel 10

Eerste lid

Het schrappen van de woorden «in alle landen van het Verbond» heeft geen verdere betekenis.

De nieuwe tekst betreft niet meer alleen het aanhalen uit nieuws- en tijdschriften, maar het aanhalen uit alle werken. De tekst is in deze zin gewijzigd omdat de bepaling in de praktijk toch al analoog op het aanhalen uit andere werken werd toegepast.

In de nieuwe tekst komt niet meer de bepaling voor dat de aanhaling kort moet zijn. In plaats daarvan worden drie nieuwe voorwaarden gesteld. De voorwaarde dat het werk reeds op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk is gemaakt komt ook voor in artikel 7, derde lid. Ook hier is het de bedoeling door deze formulering folkloristische werken onder de werking van de bepaling te brengen. De formulering is hierboven bij artikel 7, derde lid, nader toegelicht.

Tweede lid

Deze bepaling, die het gebruik van werken ten behoeve van het onderwijs betreft, is op verschillende punten gewijzigd.

De Akte van Parijs spreekt niet meer van het ontlenen ten behoeve van uitgaven, bestemd voor het onderwijs of met een wetenschappelijk doel, of ten behoeve van bloemlezingen, maar van het gebruiken van werken van letterkunde of kunst als toelichting bij het onderwijs.

De nieuw toegevoegde voorwaarde dat het gebruik verenigbaar moet zijn met de goede gebruiken komt ook voor in het eerste lid van artikel 10.

In de Conventie is, zoals hierboven al werd opgemerkt, onder het woord «broadcast» of «radiodiffusion», radio en televisie begrepen.

Met onderwijs wordt onderwijs op alle niveaus bedoeld.

Artikel 10bis

Eerste lid

Dit lid komt in hoofdzaak overeen met artikel 9, tweede lid, van de Akte van Brussel. De volgende wijzigingen zijn aangebracht.

Terwijl volgens de Brusselse tekst het overnemen door de pers van artikelen over actuele economische, politieke of godsdienstige onderwerpen was toegestaan indien geen voorbehoud gemaakt was, bepaalt de Conventie thans dat de nationale wetgever het overnemen door de pers van deze artikelen mag toestaan indien geen voorbehoud gemaakt is.

In verband met het overnemen van artikelen wordt het vereiste gesteld dat ze zijn gepubliceerd in nieuwsbladen of tijdschriften.

De vrijheid tot overnemen geldt thans voor de schrijvende pers voor radio, televisie en kabelomroep. In verband daarmee wordt naast het overnemen van artikelen over actuele economische, politieke of godsdienstige onderwerpen thans genoemd het overnemen van door radio of televisie uitgezonden werken van dezelfde aard, terwijl een voorbehoud nu ook de radio- of televisieuitzending of de overbrenging per kabel kan betreffen.

Tweede lid

De overbrenging per kabel is ook in deze bepaling ingevoegd. In plaats van de bepaling dat het moet gaan om korte fragmenten zijn andere voorwaarden opgenomen. De voorwaarde dat de weergave uit een oogpunt van voorlichting gerechtvaardigd moet zijn komt ook voor in artikel 2bis, tweede lid, in verband met het gebruik door de pers van lezingen en andere werken die worden uitgesproken.

Artikel 11

Eerste lid

In de Akte van Brussel was in artikel 13, eerste lid onder 2°, bepaald dat de auteurs van muziekwerken het recht hebben toestemming te geven tot de openbare uitvoering van hun werken door mechanische middelen, bij voorbeeld grammofoonplaten of geluidsbanden. Deze bepaling is in de Akte van Parijs in artikel 11, eerste lid onder 1°, opgenomen en daarbij uitgebreid tot de auteurs van toneelwerken en van dramatisch-musicale werken.

De verwijzing aan het slot van artikel 11, tweede lid, van de Akte van Brussel naar de artikelen 11bis en 13 is geschrapt omdat hij krachtens het beginsel dat de bijzondere regeling prevaleert boven de algemene overbodig is. Door de wijzigingen die in artikel 13 van de Akte van Brussel zijn aangebracht komt in de Akte van Parijs alleen nog in artikel 11bis een bijzondere regeling voor.

Artikel 11ter

Eerste lid

Nieuw zijn de toevoegingen aan het eind van het onder 1° gestelde en onder 2°, die overeenstemmen met de toevoegingen aan artikel 11, eerste lid, en dezelfde achtergrond hebben.

Tweede lid

Dit lid is nieuw. Het is opgenomen naar analogie van het tweede lid van artikel 11 met de bedoeling de bepalingen gelijk te trekken.

Artikel 12

Het woord «wetenschap» is geschrapt. De Conventie volgt thans een ander systeem. Terwijl vroeger in sommige bepalingen gesproken werd van «werken van letterkunde, wetenschap of kunst» en in andere van «werken van letterkunde of kunst», wordt nu eenmaal, in artikel 2, een definitie gegeven van de term «werken van letterkunde en kunst» (alle voortbrengselen op het gebied van de letterkunde, wetenschap en kunst) en wordt verder overal gelezen: werken van letterkunde of kunst.

Artikel 13

Eerste lid

Artikel 13, eerste lid, van de Akte van Parijs, dat de nationale wetgever de mogelijkheid geeft een systeem van dwanglicenties te introduceren, heeft ten opzichte van artikel 13, tweede lid, van de Akte van Brussel enige wijzigingen ondergaan.

In de Akte van Parijs is de verwijzing naar het voorgaande lid geschrapt. Dit lid betrof het opnemen van muziekwerken door instrumenten dienende om hen mechanisch weer te geven en de openbare uitvoering van de aldus opgenomen werken door middel van deze instrumenten. Een dwanglicentie kon dus op deze twee zaken betrekking hebben. Het nieuwe eerste lid noemt alleen de geluidsopname van het muziekwerk potentieel voorwerp van een dwanglicentie. De wijziging is aangebracht omdat het recht van openbare uitvoering door middel van grammofoonplaten gewoonlijk contractueel geregeld is en het niet nodig werd geacht de toevlucht te nemen tot buitencontractuele remedies.

De Akte van Brussel had alleen betrekking op muzikanten. De Parijse tekst noemt ook de maker van de bij de muziek behorende tekst. Een eventuele dwanglicentie kan ook op de bij de muziek behorende tekst betrekking hebben, mits de auteur van de tekst al toestemming gegeven had tot het opnemen van de tekst te zamen met het muziekwerk.

Artikelen 14 en 14bis

Een van de belangrijkste onderwerpen van de herziening van de Berner Conventie is een nieuwe regeling van het auteursrecht op cinematografische werken. De tot stand gekomen regeling is, afgezien van enige verspreide bepalingen (artikel 2, eerste lid (beschermd werken), artikel 4 (aanknopingspunten), artikel 5, vierde lid onder c.1 (land van oorsprong), artikel 7, tweede lid (duur van de bescherming) en artikel 15, tweede lid (definitie van producent), neergelegd in de artikelen 14 en 14bis van de Conventie.

Doel van de wijzigingen was het vergemakkelijken van de internationale circulatie en exploitatie van cinematografische werken. Het filmrecht is in de

lid-staten van de Unie op onderling uiteenlopende manieren geregeld, waar- bij globaal gesproken drie stelsels onderscheiden kunnen worden. De rege- ling in de Conventie mocht niet een van die stelsels buitensluiten. Hier volgt eerst een korte karakteristiek van de verschillende stelsels.

In het stelsel van het «film copyright» (Verenigd Koninkrijk) is de rechtheb- bende op het auteursrecht op het hele werk de producent.

In het stelsel van de «cessio legis» (Italië, Oostenrijk) worden degenen die een creatieve bijdrage hebben geleverd als (mede-)auteurs beschouwd, maar komt de uitoefening van het exploitatierecht van rechtswege toe aan de producent.

In het stelsel van de «présomption de cession» (Frankrijk, Bondsrepubliek Duitsland) worden degenen die een creatieve bijdrage hebben geleverd als (mede-)auteurs beschouwd, maar wordt het recht om de bijdrage te gebrui- ken geacht aan de producent overgedragen te zijn, als niet anders blijkt uit een afwijkend beding.

Krachtens artikel 14bis, tweede lid onder a, bepaalt de nationale wetgever wie de auteursrechthebbende met betrekking tot het cinematografische werk is. Artikel 14 bis, tweede lid onder b, bevat de zogenaamde «présomp- tion de légimitation». De «présomption de légimitation» vindt toepassing in die stelsels die niet het systeem van het «film copyright» of dat van de «ces- sio legis» kennen en houdt in dat de auteurs, behoudens afwijkend beding, zich niet kunnen verzetten tegen enige met name opgesomde exploitatievor- men.

De Conventie onderscheidt tussen auteurs van reeds bestaande werken, waarvan voor het cinematografische werk gebruik is gemaakt en auteurs van bijdragen die speciaal met het oog op de totstandbrenging van het cine- matografische werk zijn gemaakt. Voor de eerste categorie bevatte de Con- ventie al een regeling in artikel 14. De regeling voor de tweede categorie is neergelegd in een grotendeels nieuw artikel 14bis.

Artikel 14

Eerste lid

Het woord «wetenschap» is geschrapt. Deze wijziging is hierboven bij arti- kel 12 al toegelicht.

Onder 2° is toegevoegd de overbrenging per kabel aan het publiek. De ra- dio- en televisieuitzending wordt niet genoemd, omdat daarvoor artikel 11bis van de Conventie geldt.

Artikel 14bis

De eerste zin van het eerste lid van dit artikel komt, behoudens een enkele redactionele wijziging, overeen met het tweede lid van artikel 14 van de Akte van Brussel. De rest van artikel 14bis is nieuw.

Eerste lid

In verband met het feit dat er op dit stuk zulke verschillende rechtsstelsels zijn, spreekt de bepaling van «de rechthebbende op het auteursrecht» en niet van «de auteur».

Tweede lid onder a

Door de verwijzing naar de wetgeving van het land waar de bescherming ingeroepen wordt erkent de Conventie expliciet de bevoegdheid van de nationale wetgever om te bepalen wie rechthebbende op het auteursrecht op het cinematografische werk is. Alle drie in zwang zijnde systemen zijn aldus in overeenstemming met het conventierecht.

Tweede lid onder b

Deze bepaling kwam hierboven al even ter sprake. Men vindt hierin de «présomption de légimitation» van de producent bij stilzwijgen van het con- tract tussen de auteurs en de producent. De bepaling geldt voor de landen

die niet het stelsel van het «film copyright» of dat van de «cessio legis» hebben, krachtens welke stelsels het exploitatierecht immers aan de producent toekomt. De bepaling houdt in dat de auteurs die bijdragen hebben geleverd tot de totstandkoming van het cinematografische werk en zich daartoe verbonden hadden, zich niet kunnen verzetten tegen bepaalde, in het artikellid opgesomde, vormen van exploitatie. Het betreft de reproductie, het in het verkeer brengen, de openbare opvoering en uitvoering, de overbrenging per draad aan het publiek, de (radio- en) televisieuitzending, de ondertiteling en het nasynchroniseren van de teksten. De Conventie noemt ook nog de «mededeling aan het publiek» (communication to the public/communication au public); hiermee schijnt bedoeld te worden de ontvangst in het openbaar van een televisieuitzending. Het is mogelijk contractueel anders overeen te komen. Krachtens het derde lid van dit artikel geldt de hoofdregel niet voor de auteurs van het scenario, die dialogen en de muziek en voor de eerste regisseur, tenzij de nationale wetgever anders bepaalt.

Tweede lid onder c

De vraag of de in het tweede lid onder b genoemde verbintenis schriftelijk moet zijn aangegaan, wordt geregeld door de wetgeving van het land waar de producent zijn zetel of zijn gewone verblijfplaats heeft. De wetgever van het land waar de bescherming wordt ingeroepen kan echter bepalen dat de «présomption» alleen geldt als de verbintenis schriftelijk is aangegaan. Dat land moet dan echter de Directeur-Generaal van de OMPI van die bepaling in kennis stellen, die op zijn beurt de landen van de Unie op de hoogte brengt. Met «een daaraan gelijkwaardig stuk» wordt bedoeld een stuk waaruit voldoende duidelijk blijkt onder welke voorwaarden de bedoelde auteurs zich verbonden hebben tot het leveren van een bijdrage, bij voorbeeld een collectieve arbeidsovereenkomst.

Derde lid

Deze bepaling kwam hierboven al even ter sprake. De presumptie geldt niet voor de auteurs van het scenario, de dialogen, de muziek en voor de eerste regisseur. De nationale wetgever kan echter bepalen dat de «presomption» ook voor hen geldt; de exploitatie is dan in verdergaande mate bij de producent gecentraliseerd.

De tweede zin van dit lid slaat op het geval dat de wetgeving van een land de regisseur niet als (mede-)auteur erkent. In sommige landen wordt de regisseur namelijk slechts als werknemer van de producent beschouwd. In dat geval geldt het vermoeden van het tweede lid onder b niet, omdat deze bepaling van «auteurs» spreekt. Deze landen moeten van dit feit kennis geven aan de Directeur-Generaal van de OMPI, die dan vervolgens de landen van de Unie weer op de hoogte brengt.

Artikel 15

Tweede lid

Deze bepaling sluit aan op de regeling in de Akte van Parijs van het auteursrecht op cinematografische werken.

Het is niet de bedoeling geweest met de woorden «wiens naam op de gebruikelijke wijze op het genoemde werk vermeld staat» aan te geven dat het vermoeden alleen geldt als het werk vastgelegd is. De vraag of de vastlegging voorwaarde is voor de bescherming komt in de Conventie aan de orde in artikel 2, tweede lid. De beantwoording ervan wordt daar aan de nationale wetgever overgelaten.

Vierde lid

Deze bepaling slaat met name op folkloristische werken. Regelingen betreffende de bescherming van folklore zijn vooral voor de ontwikkelingslanden van belang.

Onder a worden verschillende voorwaarden gesteld waaraan voldaan moet zijn indien een nationale wetgever een regeling wil treffen als voorzien in deze bepaling. De voorwaarden zijn: het moet om een niet-uitgegeven werk gaan; in artikel 3, derde lid, van de Conventie is het begrip «uitgegeven» gedefinieerd. Het moet om een auteur gaan waarvan de identiteit onbekend is. Er moet reden zijn om aan te nemen dat de auteur onderdaan van een Unieland is. Indien aan deze drie voorwaarden voldaan is kan de nationale wetgever een autoriteit aanwijzen die de auteur vertegenwoordigt en voor hem optreedt. Van een dergelijke aanwijzing moet kennis gegeven worden aan de Directeur-Generaal van de OMPI, die de gegevens weer aan de landen van de Unie doorgeeft, aldus het gestelde onder b.

De hier bedoelde werken vormen een speciale groep binnen de categorie anonieme werken. Vanaf het ogenblik dat een werk als hierbedoeld uitgegeven is geldt het derde lid van artikel 15. Overigens kunnen de uitgever van het derde lid en de autoriteit van het vierde lid dezelfde zijn. De duur van de bescherming wordt geregeld door artikel 7, derde lid.

Artikel 21

Dit artikel vormt de verbinding tussen de bepalingen in de Conventie en de bepalingen in het bij de Akte van Parijs aan de Conventie toegevoegde Aanhangsel betreffende de ontwikkelingslanden. Artikel 28, eerste lid onder b is de bepaling die de mogelijkheid opent de bekrachtiging van of toetreding tot de Akte van Parijs te beperken tot de artikelen 22 tot 38 van de Conventie, waarin de regeling van de nieuwe administratieve structuur van de Unie is neergelegd. Het Koninkrijk heeft, zoals boven in het algemene deel al vermeld is, destijds van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

III. Universele auteursrechtconventie², artikelen I-V en VI-XXI, voor zover gewijzigd

Artikel II, eerste en tweede lid

De verwijzing naar de speciaal door de Conventie toegekende bescherming is opgenomen naar aanleiding van het nieuwe artikel IVbis, dat enige fundamentele rechten van de auteur waarborgt.

Artikel IV bis

Dit artikel kwam hierboven in het algemene deel al even ter sprake. Het waarborgt enige fundamentele rechten van de auteur en is opgenomen als tegenwicht voor de bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden. De rechten betreffen het recht om toestemming te verlenen tot de reproductie tot de openbare op- of uitvoering en tot de radio- en televisieuitzending (evenals in de Berner Conventie duidt het woord «broadcast» of «radiodiffusion» radio en televisie aan). De rechten van de auteur strekken zich ook uit tot bewerkingen die van het werk gemaakt worden. Het tweede lid geeft de nationale wetgever in een nogal vaag geredigeerde bepaling de mogelijkheid uitzonderingen op de in het eerste lid genoemde rechten te maken. Een interpretatie van de bepaling wordt in het Rapport van de herzieningsconferentie gegeven³. Uit het feit dat in de Conventie speciale bepalingen zijn opgenomen die de ontwikkelingslanden in staat stellen werken en vertalingen krachtens een dwanglicentie te publiceren volgt a contrario dat, afgezien van artikel V dat voor vertaling al in de Conventie van 1952 in de mogelijkheid van een dwanglicentie voorzorg, ontwikkelde landen geen algemeen systeem van dwanglicenties mogen invoeren. Onder een algemeen systeem van dwanglicenties wordt verstaan een systeem dat alle vormen van gebruik van een bepaald type werk betreft of een systeem dat een bepaalde vorm van gebruik van alle typen werken betreft. Ook mogen de ontwikkelde lan-

² De Franse en de Engelse tekst van de herziene Universele Auteursrechtconventie, met twee Protocollen, zijn opgenomen in Trb. 1972, 114. De Nederlandse vertaling is opgenomen in Trb. 1976, 37.

In Bijlage II is de tekst van de artikelen I tot en met V en VI tot en met XXI (de artikelen Vbis, Vter en Vquater bevatten de speciale bepalingen betreffende de ontwikkelingslanden) voor de Conventie van 1952 naast de tekst in de herziening van 1971 gezet en door middel van cursivering in een van beide teksten de wijziging van de herziene tekst aangegeven.

³ Het Rapport is gedeponneerd bij de Griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

den geen dwanglicentiesysteem invoeren dat analoog is aan de speciale faciliteiten die voor de ontwikkelingslanden mogelijk zijn gemaakt in de artikelen Vter en Vquater. In verband met de slotzin vermeldt het rapport dat een staat in elk geval niet gerechtigd zou zijn om alle rechten die in het eerste lid genoemd worden te onthouden en dat uitzonderingen niet willekeurig gemaakt mogen worden.

Artikel V, tweede lid onder a en onder e

In artikel V wordt in de herziene tekst van «algemeen gebruikte taal» gesproken in plaats van van landstaal om de terminologie gelijk te trekken met die van artikel Vter van de UAC en artikel II van het Aanhangsel van de Berner Conventie. Voor artikel V was met deze wijziging geen materiële wijziging bedoeld.

Artikel IX, derde en vierde lid

Het is voor de ontwikkelingslanden van groot belang dat de nieuwe bepalingen die ten behoeve van hen opgenomen zijn ook inderdaad in de ontwikkelde landen toepassing vinden. Deze landen bevatten bepalingen om te bevorderen dat de herziene tekst zal gelden.

Resolutie betreffende artikel XI

De uitbreidingen en wijzigingen van de tekst van de resolutie behoeven, naar het de ondergetekenden voorkomt, geen nadere toelichting. Bij het bepaalde onder 2 in de herziene tekst kan nog opgemerkt worden dat deze bepaling verband houdt met een situatie die onder de Conventie van 1952 kon ontstaan, namelijk dat een Staat zitting kon hebben in de Commissie zonder partij te zijn bij de Conventie (vgl. de bepaling onder 3b) in de resolutie van de Conventie van 1952).

Artikel XIII

Volgens het eerste lid kan een Staat die Partij is bij de Conventie verklaren dat de Conventie van toepassing zal zijn in een land of gebied voor de buitenlandse betrekkingen waarvan hij verantwoordelijk is, waarna de Conventie in die landen of gebieden van toepassing is. Het tweede lid moet duidelijk maken dat een dergelijke actie geen politieke consequenties kan hebben voor andere Staten. De conclusie dat een andere staat een bepaalde situatie zou erkennen of stilzwijgend aanvaarden mag niet getrokken worden.

Artikel XVII en de aangehechte verklaring met betrekking tot artikel XVII

Artikel XVII en de erbij behorende verklaring vormen de zogenaamde «Berne Safeguard Clause», de clausule die het voortbestaan van de Berner Conventie naast de UAC moet veilig stellen. De regeling was een van de belangrijkste compromissen bij de totstandkoming van de UAC in 1952. Onder de Conventie van 1952 hield de regeling twee zaken in. De bepaling onder a moest verhouden dat landen die zowel bij de Berner Conventie als bij de UAC partij waren zich uit de Berner Unie zouden terugtrekken en alleen bij de UAC partij zouden blijven. Krachtens het bepaalde onder a werden de werken uit de landen die bij beide Conventies Partij zijn maar zich terugtrokken uit de Berner Unie in de landen van de Unie ook niet door de UAC beschermd. Krachtens de bepaling onder b prevaleerde de Berner Conventie boven de UAC in landen die bij beide Conventies Partij waren. De bepaling onder b is gehandhaafd (lid c). Die onder a is thans opgeheven voor ontwikkelingslanden. In een nieuw lid b worden de preciese voorwaarden opgesomd.

IV. Bijzondere bepalingen betreffende de ontwikkelingslanden

De bijzondere bepalingen betreffende de ontwikkelingslanden zijn in de Berner Conventie opgenomen in het Aanhangsel, artikelen I tot en met VI; krachtens artikel 21 van de Conventie vormt het Aanhangsel een integrerend deel van de Conventie. In de UAC zijn de bepalingen opgenomen in de artikelen Vbis, Vter en Vquater van de Conventie. De bepalingen in de twee Conventies lopen grotendeels parallel; alleen de systematiek verschilt soms. Ze worden hieronder gezamenlijk behandeld. In Bijlage III is de tekst afgedrukt van de bepalingen in de Berner Conventie en de corresponderende bepalingen in de UAC.

Hierboven werd in het algemene deel al iets gezegd over de voorgeschiedenis van de bepalingen betreffende de ontwikkelingslanden. Voorafgaand aan de artikelsgewijze bespreking van de bepalingen volgen hier nog enige opmerkingen van meer algemene aard.

Voor de vertaling van werken en voor de reproductie van werken die gedrukt zijn of die volgens een met druk te vergelijken procédé zijn vervaardigd en van audio-visuele vastleggingen hebben de ontwikkelingslanden ten behoeve van het schoolonderwijs, het universitaire onderwijs en, voor zover het vertalingen betreft, het wetenschappelijk onderzoek, speciale faciliteiten gekregen. De vertaling en de reproductie kunnen krachtens een dwanglicentie tot stand gebracht worden.

De thans opgenomen bepalingen gaan aanzienlijk minder ver dan die van het protocol van de Akte van Stockholm (Trb. 1969, 144). Dat protocol gaf ontwikkelingslanden de mogelijkheid de beschermingstermijn te verkorten tot het leven van de auteur en 25 jaar, of tot 10 jaar voor fotografische werken. Voor de vertaling krachtens een dwanglicentie gold niet het vereiste dat de vertaling voor een bepaald doel vervaardigd werd; voor de reproductie gold het vereiste dat deze voor educatieve of culturele doeleinden gemaakt werd. Export van vertalingen naar andere landen, die onder de huidige regeling niet toegestaan is, was uitdrukkelijk toegestaan. Voor uitgaven voor onderwijsdoeleinden was het toegestaan de bescherming van werken te «beperken». Het recht van de auteur om toestemming te geven voor de uitzending per radio of televisie van zijn werk mocht beperkt worden tot de uitzending met winstoogmerk.

De inwerkingtreding van de Akte van Parijs van de Berner Conventie is afhankelijk gesteld van de bekrachtiging van de herziene UAC door Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en de Verenigde Staten (artikel 28, tweede lid onder a, ii). Dit is gedaan omdat de medewerking van de belangrijkste cultuur-exporterende landen essentieel is. De Verenigde Staten zijn echter alleen Partij bij de UAC. Indien dit land geen partij zou worden bij de herziene UAC zouden de speciale bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden een dode letter blijven voor zover het dit land aangaat. De Akte van Parijs van de Berner Conventie is in 1974 in werking getreden.

Van de hierboven genoemde landen hebben Frankrijk en Spanje de Akte van Parijs van de Berner Conventie in 1974 bekrachtigd, terwijl het Verenigd Koninkrijk in 1971 een verklaring ingevolge artikel VI, eerste lid onder ii, van het Aanhangsel van de Akte van Parijs van de Berner Conventie heeft afgelegd, waardoor ook dit land gebonden is aan de speciale bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden. Vrij veel ontwikkelingslanden zijn Partij bij de Akte van Parijs van de Berner Conventie en/of herziene UAC en kunnen aldus gebruik maken van de nieuwe bepalingen. Bijlage IV bevat een overzicht van de landen die Partij zijn bij de Conventies.

Hieronder volgt de artikelsgewijze behandeling van de bepalingen voor zover deze bespreking behoeven. Daarbij is de Berner Conventie als de oudste conventie op het gebied van het auteursrecht als uitgangspunt genomen. De bepalingen in beide Conventies worden gezamenlijk behandeld.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel I; eerste lid; herziene UAC, artikel Vbis, eerste lid

De verschillende organen van de Verenigde Naties hanteren niet alle dezelfde definitie van ontwikkelingsland. Daarom wordt verwezen naar de gevestigde gebruiken van de Algemene Vergadering. Deze gebruiken hoeven niet steeds hetzelfde te zijn. De vraag of een land met het oog op de bijzondere bepalingen in de Conventies als een ontwikkelingsland beschouwd kan worden kan daarom slechts ad hoc beantwoord worden.

Het criterium dat de Berner Conventie daarnaast noemt, namelijk dat het land gezien zijn economische situatie en zijn sociale of culturele behoeften niet in staat is om onmiddellijk de noodzakelijke aanpassingswetgeving tot stand te brengen, is niet in de UAC opgenomen omdat het voor deze Conventie als overbodig beschouwd werd. De UAC legt de nationale wetgever nauwelijks verplichtingen op betreffende de inhoud van de wettelijke regeling. Voor de Berner Conventie is dat anders.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel I, tweede lid; herziene UAC, artikel Vbis, tweede lid

De akte van Parijs van de Berner Conventie is op 10 oktober 1974 in werking getreden; de herziene UAC op 10 juli 1974. De eerste periode loopt dus in 1984 af. Door de mogelijkheid van verlenging is de duur van de periode, zolang een land als ontwikkelingsland kan worden beschouwd, in feite onbeperkt.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel I, vijfde lid; herziene UAC, artikel Vbis, vijfde lid

Artikel 31, eerste lid van de Akte van Parijs van de Berner Conventie en artikel XIII, eerste lid, van de herziene UAC bepalen dat een staat bij de bekrachtiging, aanvaarding of toetreding kan verklaren dat de Conventie ook van toepassing zal zijn op landen of gebieden voor de buitenlandse betrekkingen waarvoor die staat verantwoordelijk is. De artikelen bepalen dat als de situatie in zo'n land of gebied dat niet onafhankelijk is, soortgelijk is aan die van een ontwikkelingsland, de staat die de verantwoordelijkheid voor de buitenlandse betrekkingen heeft de formaliteiten vervult om te bewerkstelligen dat de bijzondere bepalingen betreffende de ontwikkelingslanden in de Conventies van toepassing zijn voor het niet-onafhankelijke land of gebied.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel I, zesde lid

Het verbod om reciprociteit toe te passen in de verhouding tussen ontwikkelingsland en niet-ontwikkelingsland is niet in de UAC opgenomen. Het verbod geldt echter ook voor die conventie. Een uitdrukkelijke bepaling is niet opgenomen omdat men bang was voor a contrario-redenering voor de Conventie van 1952. Voor de Conventie van 1952 volgt uit het beginsel van de gelijkstelling van buitenlandse auteurs en werken met nationale auteurs en werken dat materiële reciprociteit niet is toegestaan. Indien nu in de tekst van de herziene Conventie een uitdrukkelijk verbod opgenomen zou worden, zou dit aanleiding kunnen geven tot een a contrario-redenering voor de Conventie van 1952, wat van belang zou kunnen zijn voor landen die alleen bij de Conventie van 1952 partij blijven.

De bepaling onder b betreft speciaal de Berner Conventie. Volgens artikel 30, tweede lid onder b mag een land dat tot de Conventie toetreedt in verband met het recht van vertaling van een werk verklaren dat het de regeling van artikel 5 van het Verdrag van 1886 zoals dit in 1896 is aangevuld wil toepassen. Dit betekent dat gedurende een periode van tien jaar na de eerste uitgave van het werk er buiten dat land geen vertaling gepubliceerd mag worden in een taal die algemeen gebruikt wordt in dat land. Daarna kan deze

vrijelijk tot stand gebracht worden. Het artikel staat toe dat andere landen materiële reciprociteit toepassen ten aanzien van het recht van vertaling van werken die als land van oorsprong een land hebben dat het genoemde voorbehoud gemaakt heeft.

Artikel I, zesde lid onder b, van het Aanhangsel van de Akte van Parijs van de Berner Conventie maakt een uitzondering op hetgeen bepaald wordt over het toepassen van reciprociteit. Als een ontwikkelingsland de hierboven besproken regeling kiest, mag geen reciprociteit worden toegepast tot het tijdstip waarop het land niet langer als ontwikkelingsland beschouwd wordt.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel II, eerste lid

De UAC kende in de tekst van 1952 al een dwanglicentie-systeem voor vertalingen (artikel V). Een bepaling die een land de bevoegdheid geeft om voor vertalingen een systeem van dwanglicenties te introduceren was voor die Conventie dus overbodig. Voor de Berner Conventie die een dergelijke bepaling niet kende, was het wel nodig deze op te nemen.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel II, tweede lid; herziene UAC, artikel Vter, eerste lid onder a, artikel V, tweede lid onder b, tweede volzin

Zoals artikel Vter, negende lid, van de herziene UAC bepaalt gelden de voorschriften van artikel V, waarin het dwanglicentiesysteem voor vertalingen neergelegd is, ook voor artikel Vter.

De term «algemeen in dat land gebruikte taal» is gebruikt en niet het woord «landstaal» omdat in sommige ontwikkelingslanden talen in algemeen gebruik zijn die niet erkend zijn als landstalen, zoals bij voorbeeld Engels in India.

Het woord «onderdaan» bedoelt de vestiging van buitenlandse ondernemingen tegen te gaan. Onder de term zijn niet alleen natuurlijke personen begrepen, maar ook rechtspersonen, daarbij de staat zelf inbegrepen.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel II, vijfde lid; herziene UAC, artikel Vter, derde lid

De artikelen hebben ook betrekking op georganiseerde buitenschoolse activiteiten zoals de open universiteit, de open school.

Onder de term «wetenschappelijk onderzoek» valt niet het wetenschappelijk onderzoek voor industriële of commerciële doeleinden.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel II, zevende lid; herziene UAC, artikel Vter, zevende lid

In dit geval heeft men met vertaling én met reproductie te maken. Daarom wordt voorgeschreven dat ook aan de bepalingen betreffende de reproductie voldaan moet zijn.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel II, negende lid; herziene UAC, artikel Vter, achtste lid

In deze artikelen is de mogelijkheid om een dwanglicentie voor vertalingen te krijgen uitgebreid tot radio- en televisiezendorganisaties. Juist in ontwikkelingslanden kunnen radio en televisie een belangrijke rol spelen bij het onderwijs. De licentie betreft alleen de vertaling, niet de uitzending zelf. De bepaling dat alle gebruik dat van de vertaling wordt gemaakt zonder winst-oogmerk geschiedt, betekent dat de zendorganisatie geen particuliere onderneming gericht op het maken van winst mag zijn en dat in het programma waarin de vertaling voorkomt geen reclame mag voorkomen.

In artikel V van de UAC is een dwanglicentiesysteem voor vertalingen neergelegd. De verwijzing in het negende lid van artikel Vter van de UAC naar artikel V stelt buiten twijfel dat behoudens de afwijkingen neergelegd in artikel Vter de bepalingen van artikel V ook voor de ontwikkelingslanden van kracht blijven. Dit betekent het volgende.

Artikel V heeft betrekking op het vertalen van het werk en het uitgeven van van de Conventie volgt al dat hieronder niet begrepen zijn muzikale, dramatische en cinematografische werken, en schilderwerken, gravures en beeldhouwwerken. Dat betekent dat met uitzondering van de teksten die deel uitmaken van kunstboeken en van audiovisuele vastleggingen en die speciaal geregeld worden in de leden 7 en 8 onder b van artikel Vter, artikel Vter alleen op niet-dramatische teksten van toepassing is. Ter conferentie werd uitdrukkelijk bepaald dat de teksten van muzikale composities niet onder de bepalingen van artikel Vter vallen.

Ook voor artikel Vter geldt dat de titel van het oorspronkelijke werk en de naam van de auteur op alle exemplaren van de uitgegeven vertaling moeten worden gedrukt (artikel V, tweede lid onder e), dat de vergunning niet overdraagbaar is (artikel V, tweede lid onder e), dat een juiste vertaling van het werk gewaarborgd is (artikel V, tweede lid onder d) en dat geen vergunning wordt verleend als in de betreffende taal een vertaling is uitgegeven binnen de gestelde periode (artikel V, tweede lid onder a), zolang een eerdere oplage van een vertaling niet is uitverkocht (artikel V, tweede lid onder b) en als de auteur alle exemplaren van het werk uit het verkeer heeft genomen (artikel V, tweede lid onder f).

Artikel V heeft betrekking op het vertalen van het werk en het uitgeven van het vertaalde werk (artikel V, tweede lid onder a). De beperkte definitie van het begrip «uitgave» (de reproductie in stoffelijke vorm en de beschikbaarstelling aan het publiek van exemplaren van het werk waardoor men het kan lezen of er visueel kennis van kan nemen) betekent dat krachtens artikel Vter geen vergunning kan worden verleend voor de verspreiding van het werk in de vorm van geluidsopnamen of in een andere vorm dan één waardoor men het werk kan lezen of er visueel kennis van kan nemen.

Zowel in het rapport van de conferentie ter herziening van de Berner Conventie als in dat van de conferentie ter herziening van de UAC is neergelegd dat als een dwanglicentie verleend wordt de auteur of de auteursrechthebber in kennis gesteld moet worden van de voorwaarden waaronder de vergunning verleend is, daarbij inbegrepen die betreffende de betaling van de vergoeding.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel III, eerste lid

Deze bepaling vormt het complement van de bepaling van artikel II, eerste lid, van het Aanhangsel die de vertaling betreft. Voor de UAC volgt uit de formulering van het eerste lid van artikel Vquater dat ook voor de reproductie een dwanglicentie verleend kan worden.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel III, tweede lid onder a; herziene UAC, artikel Vquater, eerste lid onder a

De verschillende voorwaarden die in verband met de vervaardiging van een reproductie krachtens een dwanglicentie gelden zijn analoog aan die welke voor de vertaling krachtens een dwanglicentie gelden. Slechts op enkele punten gelden afwijkingen.

Er geldt een ander criterium, namelijk dat geen exemplaren in het ontwikkelingsland te koop zijn om te voldoen aan de behoeften van het grote publiek of van het schoolonderwijs en het universitaire onderwijs tegen een prijs die vergelijkbaar is met die welke in het ontwikkelingsland gebruikelijk is voor soortgelijke werken.

De dwanglicentie kan niet voor wetenschappelijk onderzoek gegeven worden. Wel vallen ook hier buitenschoolse activiteiten onder de regeling.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel III, derde lid; herziene UAC, artikel Vquater, eerste lid onder c

De termijnen waarna de vergunning kan worden aangevraagd verschillen van die welke gelden voor vertalingen. De algemene termijn is vijf jaar. Voor werken op het gebied van de exacte wetenschappen, de natuurwetenschappen en de technologie geldt een kortere termijn van drie jaar, omdat deze werken snel verouderen. Voor romans, poësie en dergelijke en voor kunstboeken geldt een langere termijn van zeven jaar, omdat dergelijke werken van minder belang werden geacht voor het onderwijs.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel III, zevende lid, herziene UAC, artikel Vquater, derde lid

De uitbreiding tot audio-visueel materiaal dat speciaal voor het onderwijs is vervaardigd is in een latere fase van de voorbereiding van de herziening aan de regeling toegevoegd, omdat dit materiaal van even grote betekenis voor de ontwikkelingslanden is als boeken en tijdschriften.

Ook voor de vertaling van de tekst die de audio-visuele vastleggingen begeleidt kan een dwanglicentie verkregen worden, welke vertaling dan met de geluids- en beeldopnamen gereproduceerd kan worden.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel IV, derde lid; herziene UAC, artikel Vquater, eerste lid onder f en artikel V, tweede lid onder e, eerste volzin

Het hier bepaalde betreft, evenals hetgeen bepaald wordt in artikel IV, zesde lid onder b van het Aanhangsel van de Berner Conventie en de daarmee in de UAC corresponderende bepalingen, het «droit moral» van de auteur. De Berner Conventie bevat in artikel 6bis van de Conventie een bepaling over het «droit moral» die veel verder gaat dan het in de genoemde artikelen bepaalde. De UAC erkent het «droit moral» slechts op zeer beperkte schaal. In artikel V, tweede lid onder e kwam de hierboven afgedrukte bepaling voor in verband met vertalingen. Deze is in artikel Vquater, eerste lid onder f overgenomen voor reproducties. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor de hieronder te bespreken bepaling betreffende de juiste vertaling of de nauwkeurige weergave. Een verder gaande erkenning van het droit moral zou problemen opgeleverd hebben voor die landen die dit recht in hun wetgeving niet of nauwelijks kennen, zoals bij voorbeeld de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk.

Aanhangsel Berner Conventie artikel IV, vierde lid; herziene UAC, artikel Vter, vierde lid onder a en c, artikel Vquater, eerste lid onder f, tweede volzin en artikel Vbis, vijfde lid, tweede volzin

Het verbod om vertalingen en exemplaren die krachtens een dwanglicentie in een ontwikkelingsland zijn gereproduceerd te exporteren is uiteraard van vitaal belang voor de ontwikkelde landen, daar zonder een dergelijk verbod de marktpositie van de uitgeverijen gemakkelijk geheel ondergraven kan worden. Om dezelfde reden is ook de uitvoer uit een niet-onafhankelijk land naar het moederland verboden.

Een uitzondering op het exportverbod geldt voor de toezending door officiële instanties van vertalingen in andere talen dan Engels, Frans of Spaans, aan onderdanen die in andere landen verblijven mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan. De regeling geldt niet voor vertalingen in het Engels, Frans of Spaans omdat daarmee de deur opengezet zou worden voor chicanes.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel IV, zesde lid onder b; herziene UAC, artikel Vquater, eerste lid onder g en artikel V, tweede lid onder d

Het hier bepaalde kwam hierboven bij de bespreking van het derde lid van artikel IV van het Aanhangsel van de Berner Conventie al ter sprake. Ook deze bepaling kwam al in de UAC voor in verband met vertalingen en is thans ook in verband met reproducties opgenomen.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel V

De inhoud van artikel 30, tweede lid onder b van de Akte van Parijs van de Berner Conventie kwam hierboven bij de bespreking van artikel I, zesde lid onder b van het Aanhangsel al ter sprake. Artikel V geeft een ontwikkelingsland de mogelijkheid te kiezen tussen de regeling waarop artikel 30 betrekking heeft en de regeling van artikel II van het Aanhangsel. De keuze is krachtens het eerste lid onder c en het tweede lid onherroepelijk. Alleen als een land niet langer beschouwd wordt als een ontwikkelingsland en de regeling van artikel II had gekozen, kan het alsnog de regeling die artikel 30 noemt inroepen.

Aanhangsel Berner Conventie, artikel VI

Omdat bekrachtiging van of toetreding tot de Berner Conventie aanpassing van de nationale wetgeving aan de Conventiewijzigingen vergt en deze aanpassing veel tijd kan kosten, is een bepaling opgenomen die het een land mogelijk maakt de bijzondere bepalingen ten behoeve van de ontwikkelingslanden afzonderlijk in werking te doen treden. De mogelijkheid wordt zowel aan ontwikkelde landen (eerste lid onder ii) als aan ontwikkelingslanden (eerste lid onder i) gegeven. Op 1 januari 1980 waren er geen ontwikkelingslanden die van de hier gegeven mogelijkheid gebruik hadden gemaakt; de verklaring zal zijn dat vrij veel ontwikkelingslanden Partij zijn bij de Akte van Parijs van de Berner Conventie. Op diezelfde datum hadden drie ontwikkelde landen, namelijk de Bondrepubliek Duitsland, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk een verklaring als hier bedoeld afgelegd.

Daar de UAC de nationale wetgever bijna helemaal vrijlaat in de regeling van de onderwerpen die de Conventie noemt, zal aanpassing van de wetgeving met het oog op bekrachtiging of toetreding in het algemeen niet nodig zijn. Een soortgelijke bepaling was voor de UAC dan ook niet nodig.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. van der Klaauw

De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen